

Glavni rezultati anketnog istraživanja o postojećim praksama hrvatskih gradova usmjerenima ostvarivanju jednakosti među građanima

Istraživanje su tijekom svibnja 2018. proveli Hrvatski pravni centar i Udruga gradova u Republici Hrvatskoj u okviru projekta „Gradovi za jednakost“, kojeg financira Europska komisija u okviru programa „Prava, jednakost i građanstvo“.

Istraživanjem smo željeli saznati što rade hrvatski gradovi da bi pomogli ostvarivanju jednakosti među svojim građanima. Naime, malo je sustavnih informacija o ulozi gradova u suzbijanju nejednakosti, a moguće napredne prakse koje su gradovi u velikoj mjeri samoinicijativno osmislili ostaju slabo prepoznate u široj javnosti. Stoga je ovo istraživanje namijenjeno osiguranju uvida u to što gradovi smatraju prioritetima u ovom području, te u njihove aktivnosti.

Podatci dobiveni istraživanjem bit će korišteni za izradu zbornika najbolje prakse, priručnika za gradove koji žele unaprijediti svoj učinak u ovom području, te za izradu Indeksa „Gradovi za jednakost“, u kojem će gradovi moći usporediti svoj učinak s drugim gradovima u Hrvatskoj, i kandidirati se za naslove najboljih.

Istraživanje je provedeno metodom *online* ankete tijekom svibnja 2018. Od ukupno 128 gradova u RH, na anketu je odgovorilo njih 53, što iznosi 41%.¹

Glavni rezultati istraživanja su sljedeći:

Najčešća osnova za identificiranje skupina kojima je potrebna zaštita od diskriminacije je invaliditet (75,5% gradova), potom imovno stanje (66% gradova), te zdravstveno stanje (62% gradova). Kada je riječ o skupinama na koje su usmjerene mjere zaštite od diskriminacije i promicanja jednakosti, u većini gradova to su u posljednjih godinu dana bila ponajviše djeca (86,8% gradova), osobe slabijeg imovnog stanja (86,8% gradova), mladi (84,9% gradova) i osobe s invaliditetom (73,6% gradova).

U odnosu na upravljačke prakse koje gradovi koriste za postizanje ovih ciljeva, u 23 grada (43,4%) postoje formalne odluke koje se izravno odnose na zaštitu od diskriminacije, izjednačavanje mogućnosti i-ili promicanje jednakosti ranjivih skupina. U većini gradova se te odluke odnose na razne mjere socijalne skrbi, te kratkoročne novčane pomoći poput sufinanciranja dohrane dojenčadi i male djece ili stipendiranja učenika i studenata. U manjem broju gradova odlukom je osnovano i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova, ili povjerenstvo nešto šireg djelokruga.

U više od polovine anketiranih gradova, njih 64,2%, strategije, planovi ili programi Grada uključuju mjere koje doprinose zaštiti od diskriminacije, izjednačavanju mogućnosti ili promicanju jednakosti skupina, dok se u samo 30,2% gradova, njih 16, provode strategije, planovi ili programi koji su posebno posvećeni ranjivim skupinama. Većina anketiranih gradova navodi strategije društvenog razvoja kao dokumente kroz koje se definiraju mjere koje obuhvaćaju i ranjive skupine. Od gradova koji su normirali zaštitu ranjivih skupina posebnim programima,

¹ Gradovi koji su sudjelovali u istraživanju su: Beli Manastir, Benkovac, Biograd na Moru, Buje-Buie, Crikvenica, Čakovec, Čazma, Daruvar, Delnice, Donja Stubica, Donji Miholjac, Drniš, Dubrovnik, Duga Resa, Dugo Selo, Đurđevac, Gospić, Hrvatska Kostajnica, Ilok, Imotski, Ivanec, Kastav, Kaštela, Komiža, Korčula, Krapina, Kutina, Ludbreg, Mursko Središće, Novi Marof, Novi Vinodolski, Opatija, Orahovica, Osijek, Otok, Pakrac, Pazin, Popovača, Požega, Prelog, Pula, Rab, Rijeka, Senj, Solin, Šibenik, Varaždin, Vinkovci, Virovitica, Vodice, Vrbovsko, Vrljika, Zabok, Zagreb, Zlatar, Županja.

izuzev odluka ili programa socijalne skrbi, treba istaknuti niz gradova u kojima su donesene strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, te gradove u kojima su inicirani lokalni programi za mlade. Ipak, u najvećem broju gradova, njih 67.9%, mjere posvećene zaštiti od diskriminacije i promicanju jednakosti provode se u sklopu provedbe relevantnih nacionalnih strategija.

Samo u 11 gradova postoje osobe ili odjeli zaduženi za provedbu zaštite od diskriminacije i izjednačavanja mogućnosti ranjivih skupina, u 8 gradova određen je termin za primanje primjedbi građana, dok su u samo 6 gradova osnovani odbori, povjerenstva ili radna tijela zadužena za praćenje zaštite ranjivih skupina. U samo 6 gradova usvojena su pravila ponašanja, u obliku kodeksa ili pravilnika, kojima se definira i odnos prema ranjivim skupinama. 10 gradova organizira treninge ili mentorstva za nove zaposlenike koji obuhvaćaju obrazovanje o odredbama etičkog kodeksa javnih službenika.

Osam gradova izvijestilo je da potiče zaštitu od diskriminacije i izjednačavanje mogućnosti uvođenjem posebnih odredbi u ugovore o subvencijama, bespovratnim sredstvima i-ili ugovorima o javnoj nabavi.

Većina gradova mjere usmjerene ranjivim skupinama donosi na temelju prijedloga upravnih odjela, u dijelu gradova proces donošenja mjera je nešto inkluzivniji jer se nadležni upravni odjeli prilikom donošenja mjera konzultiraju s Centrom za socijalnu skrb ili Zavodom za zapošljavanje. U manjem broju anketiranih gradova provode se šire konzultacije, i u donošenju odluka uključuju se i organizacije civilnog društva.

Iako anketirani radovi navode da uključuju pripadnike ranjivih skupina i organizacije civilnog društva u procese odlučivanja, točnije njih 60.4%, uključivanje OCD-a najčešće se provodi samo kroz preliminarne konzultacije prije planiranja mjera (25 gradova). 15 gradova uključuje pripadnike ranjivih skupina i udruge u proces donošenja strateških planova, a 14 gradova u suradnji s udrugama implementira mjere. Dio gradova provodi i praksu javnog savjetovanja o ključnim odlukama.

U području odgoja i obrazovanja, većina gradova usmjerava mjere prema djeci slabijeg imovnog statusa (81,1%), djeci s teškoćama u razvoju (75.5%), te osobama s invaliditetom (58.5%). Najčešće mjere usmjerene djeci slabijeg imovnog stanja uključuju subvencioniranje mjesečnih troškova vrtića, sufinanciranje ili besplatne obroke, subvencioniran ili besplatan javni prijevoz u osnovne i srednje škole, subvencioniran ili besplatan obrok u školama, pomoć pri nabavci udžbenika i radnih bilježnica, te stipendije za učenike osnovnih, srednjih škola i studente.

Najčešće mjere u području zapošljavanja odnose se na žene (37,7%), trajno nezaposlene osobe (34%), te osobe s invaliditetom (20,8%).

U području stanovanja i pristupa javnim uslugama najčešće su mjere za osobe i-ili obitelji slabijeg imovinskog statusa (u 45% gradova), za osobe s invaliditetom (u 32% gradova), te za samohrane roditelje (u 19% gradova).

Mjere socijalne politike usmjerene ranjivim skupinama definirane su odlukama o socijalnim uslugama. Od 53 anketirana grada, njih 52 imaju odluku o socijalnim uslugama, a veliki broj gradova ima i neki oblik socijalnih vijeća ili radnih tijela zaduženih za provedbu mjera lokalne socijalne politike. U 13 anketiranih gradova postoji i-ili se planira Plan socijalnih usluga grada. Mjere socijalne politike najčešće su usmjerene osobama i-ili obiteljima slabijeg imovinskog statusa (u 94% gradova), potom mjerama za starije osobe i umirovljenike (u 74% gradova), mjerama za osobe s invaliditetom (u 66% gradova), te samohranim roditeljima.

Istraživanjem je identificirano 10 primjera dobre prakse, koji će biti detaljnije razrađeni u daljnjem tijeku projekta.